

Överklagandenämnden för etikprövning

Lund 2024-01-19

Anmälan av forskning för brott mot etikprövningslagen

Vi anmäler härmed rapporten *När tilliten prövas: En studie av Studieförbundet Ibn Rushds samhällsbidrag* (2019) (ISBN: 978-91-88692-72-6) av Erik Amnå för brott mot etikprövningslagen. Boken innehåller en stor mängd intervjuer och annat material som innehåller känsliga personuppgifter. Det rör sig om personer, i vissa fall namngivna, oftast muslimer i Sverige, som redovisar sina politiska och religiösa ställningstaganden. Materialet i boken måste räknas som forskning då det rör sig om uppdragsforskning beställd av Folkbildningsrådet, en ideell organisation med myndighetsuppgifter. Rapporten benämns som forskning i statsvetenskap i det Digitala Vetenskapliga Arkivet (DiVA). Vi har hört av oss till Etikprövningsmyndigheten som uppgett att de inte fått in någon ansökan om etikprövning från Amnå.

Lagrum

Etikprövningslagen ska tillämpas på forskning som innefattar behandling av ”känsliga personuppgifter” (3 §) förutsatt att forskningen görs i Sverige (5 §). Sådan forskning får bara utföras om den har godkänts vid en etikprövning (6 §). Som känsliga personuppgifter räknas bland annat uppgifter om politiska åsikter och religiös övertygelse (Integritetsskyddsmyndigheten).

Den som med uppsåt utför forskning som innefattar känsliga personuppgifter utan godkänd etikprövning döms till böter eller fängelse i högst två år (38 §). Överklagandenämnden för etikprövning (Önep) har tillsyn över att etikprövningslagen följs (34 §). Nämnden är skyldig att göra en åtalsanmälan, om det finns skäligen misstanke om brott mot etikprövningslagen (35 §).

Överträdelse av etikprövningslagen i det aktuella fallet

Den aktuella forskningen har utförts i Sverige och bygger på 1) ”oberoende analyser av webbinnehåll av studieförbundet och dess medlemsorganisationer”, 2) analyser av ”offentligt tryck, Folkbildningsrådets publikationer, Ibn Rushds dokument och forskningsrapporter”, samt 3) totalt 78 intervjuer av ”ett selektivt urval personer” som på förhand identifierats eftersom ”de har eller har haft antingen ’inifrånpositioner’ inom studieförbundet och dess nätverk, eller ’utifrånkunskap’ eller relevanta åsikter om studieförbundets organisatoriska, teologiska och ideologiska miljöer” (s. 18–19).

Anmälarna har varit i kontakt med Etikprövningsmyndigheten. Myndigheten har meddelat att ingen ansökan om etikprövning inkommit från Erik Amnå. Vi drar därför slutsatsen att boken bryter mot

etikprövningslagens krav på etikprövning av forskning som innehåller känsliga personuppgifter.
Önep är alltså skyldig att göra en åtalsanmälan.

Med vänlig hälsning,

Erik J Olsson
erik_j.olsson@academicrightswatch.se

Magnus Zetterholm
magnus.zetterholm@academicrightswatch.se